

Влада на Република Северна Македонија

Генерален секретаријат

Почитувани претставници на граѓанските организации,

Ви благодариме на интересот за учество на Повикот до граѓанскиот сектор за придонес во подготвувањето на Програмата за работа на Владата на Република Северна Македонија за 2027 година. Пополнетиот образец (заедно со прилозите, доколку ги има) доставете го до Одделението за соработка со невладини организации на Генералниот секретаријат на Владата, електронски на адреса **nvosorabotka@gs.gov.mk** со назнака **Иницијатива за ГПРВ 2027 до 15.09.2026 година**. Со доставување на образецот потврдувате дека се согласувате вашата иницијатива да биде објавена на веб страницата www.nvosorabotka.gov.mk.

Општи податоци за здружението / фондацијата

Име на здружението/фондацијата:

Здружение за одржлив локален и рурален развој ДРЕНКА-Скопје

ЕМБС (матичен број на правниот субјект според податоците во Централен регистар):

7724713

Седиште и адреса (улица, број, општина):

Вангел Тодоровски 2/3 Скопје

Застапник:

М-р Драгана Велјаноска

Веб страница:

Електронска пошта (e-mail):

association.drenka@outlook.com

Телефонски број за контакт:

0702889663

Лице за контакт:

М-р Драгана Велјаноска draganaveljanoska@gmail.com

Предлог- иницијатива

за годишна Програма за работа на Владата на Република Северна Македонија за 2026 година

Наслов на иницијативата:

Ставање во функција на неискористени јавни простори за локален и рурален развој

Стратешки приоритет: (поврзаност со стратешки приоритет на Владата, согласно Програмата за работа на Владата на Република Северна Македонија 2024-2028 <https://vlada.mk/strateshki-prioriteti?ln=mk>)

Забрзан, одржлив и инклузивен економски раст, со посебен придонес кон рамномерен локален и рурален развој, јакнење на локалните заедници и создавање услови за поголемо учество на граѓанскиот сектор во развојот и користењето на локалните ресурси.

НППА: (поврзаност со пристапни партнерства и соодветна идентификација на поглавје и подрачје <https://mep.gov.mk/mk-MK/eu-integracii/nacionalnata-programa-za-usvojuvanje-na-pravoto-na-eu>)

Кластер 5 – Ресурси, земјоделство и кохезија

Поглавје 22 – Регионална политика и координација на структурните инструменти

Иницијативата е поврзана со унапредување на рамномерниот и одржлив територијален развој, јакнење на локалниот развоен потенцијал и создавање услови за поефикасно користење на постојните јавни ресурси во локалните и руралните заедници.

Образложение: (опис на состојбите, причини за проблемите кои се предмет на разгледување, цел на предлогот, предмет на уредување доколку се работи за закон или подзаконски акт)

Во Република Северна Македонија постојат бројни јавни простори и објекти кои се недоволно искористени, напуштени или немаат континуирана функција во интерес на локалната заедница. Истовремено, граѓанските организации, младинските и неформалните иницијативи, културните и образовните организации, социјалните претпријатија и другите локални актери имаат ограничен пристап до соодветни простори во кои би можеле да реализираат активности од јавен интерес.

Проблемот е особено изразен во руралните, периферните и економски и инфраструктурно послабо развиените средини, каде недостигот на достапни простори за младите, културните и образовните активности, граѓанското учество и локалното претприемништво дополнително ги ограничува можностите за активен живот во заедницата и придонесува кон продлабочување на територијалните нееднаквости и иселување на младото население.

Постоењето на неискористени и напуштени простори е документирано и преку истражувања и практики во Скопје. Истражувањето „Old Locations for New Economies: Case Study of City of Skopje“ утврдува дека процесот на деиндустријализација создал голем број трајно напуштени или недоволно искористени локации и објекти во градот и го разгледува нивниот потенцијал за повторна употреба, особено за креативни и нематеријални дејности.

Дополнително, истражување објавено во 2023 година за напуштените индустриски зони во Скопје идентификува значителен обем на напуштени индустриски локации и го разгледува нивното адаптивно повторно користење како пристап кој може да создаде економски, социјални и еколошки придобивки. Истражувањето покажува дека од анализираниите индустриски површини во Скопје, 44,98% биле класифицирани како напуштени, додека само 9,94% биле успешно трансформирани за нова намена.

Постојат и конкретни примери на јавни политики и практики за активирање на ваквите простори. Преку иницијативата „Скопје Лаб“ биле мапирани 17 напуштени и неискористени јавни површини низ градот, со вклучување на жителите во процесот на нивно редизајнирање. Дел од овие простори биле трансформирани во зелени, инклузивни и функционални јавни простори преку процеси на кодизајн со граѓани, архитекти и професионалци од областа на урбаното планирање.

Овие примери покажуваат дека потенцијалот на постојните јавни ресурси може да се активира преку мапирање, учество на локалната заедница и адаптивна повторна употреба. Сепак, ваквите практики во најголема мера се реализираат како поединечни проекти или иницијативи и не постои доволно развиен системски механизам кој би овозможил идентификувањето и ставањето во функција на неискористените јавни простори да стане континуирана политика применлива на национално и локално ниво.

Потребата од подобро систематизирање на ваквите ресурси е релевантна и во актуелниот развоен контекст на Скопје. Во 2026 година е објавен јавен повик за мапирање на локации, објекти и простори со потенцијал за вклучување во културниот и јавниот живот на градот, при што како потенцијални локации се наведуваат и недоволно искористени, напуштени и запоставени објекти, индустриски објекти, маалски простори, паркови, плоштади и други јавни простори. Повикот предвидува нивно систематизирање преку регистар и дигитална мапа. Ова дополнително укажува на потребата од развивање на поширок институционален пристап кон јавниот простор како ресурс за локален развој, а не само како прашање на урбано уредување.

Целта на нашата иницијатива е воспоставување на национален механизам за идентификување, мапирање и ставање во функција на неискористени или недоволно искористени јавни простори и објекти за потребите на локалниот и руралниот развој. Механизмот би овозможил транспарентен и недискриминирачки пристап до простор за активности од јавен интерес, со посебен приоритет за руралните, периферните и недоволно развиените средини.

Преку ваквиот пристап, постојните простори би можеле да се користат за младински, културни, образовни, еколошки, социјални и економски активности, развој на локални иницијативи, волонтерство, неформално образование, креативни индустрии, социјално претприемништво и други активности кои придонесуваат кон активирање на локалните ресурси и зајакнување на заедниците. Иницијативата предвидува воспоставување на јасни критериуми и постапки за идентификување и мапирање на соодветните простори, воспоставување јавен регистар, нивно ставање на располагање за активности од јавен интерес, транспарентен избор на корисници, дефинирање на обврските за користење и одржување, како и следење и евалуација на резултатите од нивното користење.

На овој начин, неискористената или недоволно искористената јавна инфраструктура би се претворила во ресурс за развој, наместо да остане нефункционална или да биде изложена на пропаѓање и губење на нејзиниот јавен потенцијал. Иницијативата би придонела кон порамномерен територијален развој, поголемо граѓанско учество, создавање можности за младите и локалното население, поттикнување на

локалната економска и социјална активност и поефикасно користење на постојните јавни ресурси, со особен придонес за руралните и недоволно развиените средини.

Надлежен орган на државната управа: (надлежно министерство за спроведување на иницијативата)

Министерство за локална самоуправа

Очекувани влијанија: (економски влијанија, социјални влијанија, влијанија врз животната средина, административни влијанија и трошоци)

Економски влијанија:

Подобро и поефикасно користење на постојната јавна инфраструктура и намалување на потребата од обезбедување нови простории за локални развојни активности. Активирањето на неискористени јавни простори може да создаде услови за развој на локални иницијативи, социјално претприемништво, креативни и културни дејности, локални услуги и други економски активности, особено во руралните и недоволно развиените средини.

Социјални влијанија:

Зголемување на достапноста на простори за младите, граѓанските организации и локалното население; поттикнување на граѓанското учество, волонтерството и меѓусекторската соработка; создавање можности за неформално образование, културни и социјални активности и зајакнување на локалната кохезија. Иницијативата може да придонесе и кон намалување на територијалните нееднаквости и создавање подобри услови за младите да останат и да се активираат во своите локални средини.

Влијанија врз животната средина:

Пренамената и повторното користење на постојните објекти и простори може да придонесе кон поефикасно користење на постојната инфраструктура и намалување на потребата од изградба на нови објекти. При активирањето на просторите може да се поттикнуваат и еколошки, рециклажни, зелени и други активности од локален јавен интерес.

Административни влијанија и трошоци:

Потребно е воспоставување јасен и транспарентен механизам за идентификување, мапирање, доделување и следење на користењето на јавните простори, како и дефинирање на критериуми и процедури за избор на корисници. Дополнителниот административен ангажман може да се реализира преку постојните институционални капацитети, со воспоставување координација меѓу надлежното министерство, единиците на локалната самоуправа и корисниците на просторите.

Очекуваните трошоци се поврзани првенствено со воспоставувањето и одржувањето на механизмот, мапирањето на просторите и евентуалното минимално приспособување на објектите. Предност е што иницијативата се заснова на активирање на постојна инфраструктура, наместо на изградба на нова.

Финансиски импликации: (доколку иницијативата има финансиски импликации, се наведува дали се обезбедени потребните средства и од кои извори)

Иницијативата има ограничени финансиски импликации во фазата на воспоставување на механизмот, кои првенствено се однесуваат на идентификување и мапирање на јавните простори, воспоставување на регистар и механизам за нивно користење, како и координација и следење на спроведувањето.

Предвидено е иницијативата во првата фаза да се реализира во рамките на постојните институционални и административни капацитети и расположливи средства на надлежните институции и единиците на локалната самоуправа.

За евентуално адаптирање, опремување и одржување на конкретни јавни простори, средствата може да се обезбедуваат од буџетите на единиците на локалната самоуправа и од Буџетот на Република Северна Македонија, како и преку достапни национални и меѓународни фондови, програми на Европската Унија и други донаторски средства.

Висината на потребните средства би зависела од бројот, состојбата и намената на идентификуваните простори и би се утврдувала по спроведувањето на мапирањето и проценката на потребите.

Прилози (се наведува насловот и авторот, со линк до документот доколку е достапен електронски)

Old Locations for New Economies: Case Study of City of Skopje – Goran Mickovski, Slobodan Veleviski и Marija Mano Veleviska, 2019.

Identifying Abandoned Industrial Zones in Skopje and Evaluating the Potential of Extending Their Useful Lifespan by Adaptive Reuse – Teodora Mihajlovska, Ana Trombeva-Gavriloska, Meri Cvetkovska и Liljana Dimevska Sofronievska, 2023/2024.

Infusing Skopje: Urban Regeneration and Adaptive Reuse of Socialist Abandoned Industries in Skopje – Ermal Beluli, магистерски труд, Politecnico di Milano, 2018/2019.

Revitalization of Abandoned Public Spaces in Skopje – „Ostrovo“, Municipality of Aerodrom – Град Скопје / Скопје Лаб и UNDP.

14.09.2026 година

Потпис на застапникот
М-р Драгана Велјаноска

М.П.

